

Skötselplan för naturreservatet Tattamåla

i Karlshamns kommun

Innehållsförteckning

1. Beskrivning av området

- 1.1 Administrativa data
- 1.2 Historisk och nuvarande markanvändning
- 1.3 Områdets bevarandevärden
 - 1.3.1 *Biologiska värden*
 - 1.3.2 *Geovetenskapliga värden*
 - 1.3.3 *Kulturhistoriska lämningar*
- 1.4 Friluftsliv
- 1.5 Referenser

2. Plandel

- 2.1 Syftet med reservatet
- 2.2 Översikt av skötselområden
 - 2.2.1 *Skötselområde 1. Vildmarkspräglad skog med endast begränsade åtgärder i träd- och buskskikt*
 - 2.2.2 *Skötselområde 2. Mångskiktad skog med vissa skötselåtgärder*
 - 2.2.3 *Skötselområde 3. Betad ekskog med vissa skötselåtgärder*
 - 2.2.4 *Skötselområde 4. Utvecklingsmark*
 - 2.2.5 *Skötselområde 5. Mångformig, artrik naturbetesmark*
 - 2.2.6 *Skötselområde 6. Våtmarker*
 - 2.2.7 *Skötselområde 7. Sjöar*
- 2.4 Friluftsliv och turism
- 2.5 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder
- 2.6 Förvaltning, tillsyn, dokumentation och uppföljning
 - 2.6.1 *Årlig dokumentation av skötselåtgärder*
 - 2.6.2 *Tillsyn över föreskrifter*
 - 2.6.3 *Uppföljning av bevarandemål*
 - 2.6.4 *Uppföljning av kostnader*
- 2.7 Finansiering

KARTBILAGA

- Karta 1: Översiktskarta
- Karta 2: Topografi
- Karta 3: Vegetationskarta
- Karta 4: Indelning i olika skötselområden
- Karta 5: Anläggningar och kulturhistoriska lämningar

1. Beskrivning av området

1.1 Administrativa data

Objektnamn	Tattamåla
Objektnummer	10 02 81
Objektkod och namn i Natura 2000	SE0410198 Tattamåla (del av reservatet, 59,5 ha)
Skyddsform	Naturreservat
Befintligt områdesskydd	Biotopskydd, 1,7 ha inom fastigheten Halahult 1:80
Areal	170 ha
Län	Blekinge län
Kommun	Karlshamn kommun
Församling och socken	Hällaryds och Åryds socken
Naturgeografisk region	Blekinges sprickdalsterräng och ekskogsområde (9)
Kulturgeografisk region	Sydsvenska odlingsbygderna
Avrinningsområde	84-85/120 Årydsån, Hällarydsån
Lägesbeskrivning	Ca 2 km S om Halahults samhälle
Hänvisning till digitala gränser	Mittpunktskoordinater: X = 1449736 Y = 6239402
Karta	Ekonomiska kartan: 03489, 03580, 03479, 03570 Topografiska kartan: Karlshamn 3E NO, Karlskrona 3F NV
Fastigheter	Del av fastigheten Tattamåla 1:1 och del av fastigheten Halahult 1:80
Kategori av markägare	Tattamåla 1:1 – Clemetsson, Peter Clemetsson, Jenny Clemetsson, Bengt Halahult 1:80 – Johansson, Elsie Johansson, Klas
Servitut	Väg- och vattenservitut till förmån för fastigheten Tattamåla 1:2. Kraftledning 10-IM3-55/31.1, 10-IM3-49/1745.1
Samfälligheter	Fisket i sjöar och vattendrag inom Halahults by
Nyttjanderätter	Betesrätt
Förvaltare	Länsstyrelsen i Blekinge län
Markslag och naturtyper (ha): Skogsmark Natura 2000	Totalt 170,0 ha Totalt 129,6 ha 9010 *Västlig taiga, 46,0 ha varav undergrupp naturlig, gammal tallskog, 22,8 ha " " naturlig, gammal blandskog, 22,7 ha " " naturlig, gammal triviallövskog, 0,5 ha 9160 Ek-avenbokskog av buskstjärnblomma-typ, 16,0 ha 9020 *Boreonemoral, äldre naturliga ädellövskogar av fennoskan- disk typ med rik epifytflora (SF), 3,9 ha varav undergrupp äldre naturlig ädellövskog, 3,5 ha " " blandädellövlund, 0,4 ha 9110 Bokskog av fryletyp, 14,7 ha 9190 Äldre ekskogar på sura, sandiga marker, 0,3 ha 9180 *Lind-lönnskogar i sluttningar och raviner, 0,2 ha

Övriga	Granskog av blåbärsris- typ, 4,2 ha Granskog på dikad torvmark, 4,3 ha Tallskog på dikad torvmark, 1,1 ha Barrblandskog av ris/grästyp, 0,3 ha Blandskog av ris/grästyp, 1,2 ha Ekskog av ristyp, 0,6 ha Ek-hassellund, 0,8 ha Ek- bok- björkskog, 1,7 ha Sekundär lövskog på frisk mark, 1,8 ha Sekundär lövskog på fuktig mark, 1,4 ha Granplantering, 29,4 ha Tallplantering, 2,9 ha Hygge, 0,03 ha
Våtmark Natura 2000	Totalt: 9,5 ha 9080 *Lövsumpskogar av fennoskandisk typ (SF), 1,8 ha varav undergrupp klubbalkärr, 1,7 ha " " klubbalskog av översilningstyp, 0,1 ha
Övriga	klubbalskog av översilningstyp, 0,08 ha Klubbalkstrandskog, 0,4 ha Lövrik myrmark, 1,8 ha Strandskog, 0,5 ha Sumpsnårskog av vide-ört-typ, 0,7 ha Strandkärr, 2,9 ha Öppet kärr, 0,9 ha Gungfly, 0,4 ha
Naturbetesmark	Totalt: 8,0 ha Ekhagmark, 2,3 ha Trädrik naturbetesmark, 2,2 ha Öppen naturbetesmark, 3,5 ha
Sötvatten	Totalt: 20,2 ha Sjö, 19,9 ha Göl, 0,3 ha
Kultiverade fodermarker/ åkrar	Totalt: 1,3 ha
Övriga	Totalt: 0,2 ha Vändplan, 0,2 ha
Prioriterade intresseaspekter: Naturtyper	Samtliga Natura 2000-typer
Arter/ växt- och djursamhällen Fågeldirektivet Natura 2000	Spillkråka Storlom
Rödlistade arter	<u>Lavar:</u> Savlundlav (<i>Bacidia incompta</i>) VU- sårbar Rosa lundlav (<i>Bacidia rosella</i>) NT- missgynnad Stor knopplav (<i>Biatora sphaeroides</i>) NT- missgynnad Bokkantlav (<i>Lecanora glabrata</i>) NT- missgynnad Bokvårtlav (<i>Pyrenula nitida</i>) NT- missgynnad Grå skärelav (<i>Schismatomma decolorans</i>) NT- missgynnad

Signalarter	<u>Mossor:</u> Vedtrappmossa (<i>Anastrophyllum hellerianu</i>) NT- missgynnad Bokfjädermossa (<i>Neckera pumila</i>) NT- missgynnad Ägghättemossa (<i>Orthotrichum patens</i>) VU- sårbar
	<u>Svampar:</u> Pulverklubba (<i>Phleogena faginea</i>) VU- sårbar Rutkremla (<i>Russula virescens</i>) NT- missgynnad
Sällsynta/minskande arter	<u>Lavar:</u> Kattfotslav (<i>Arthonia leucopellea</i>) Havstulpanlav (<i>Thelotrema lepadinum</i>) Rostfläck (<i>Arthonia vinosa</i>) Lunglav (<i>Lobaria pulmonaria</i>) Traslav (<i>Leptogium lichenoides</i>) Gulpudrad spiklav (<i>Calicium adpersum</i>)
	<u>Mossor:</u> Fällmossa (<i>Antitrichia curtipendula</i>) Stor revmossa (<i>Bazzania trilobata</i>) Flagellkvastmossa (<i>Dicranum flagellare</i>) Blåmossa (<i>Leucobryum glaucum</i>) Långfliksmossa (<i>Nowellia curvifolia</i>) Västlig hakmossa (<i>Rhytidiadelphus loreus</i>) Krusig ulota (<i>Ulotia crispa</i>) Stenporella (<i>Porella cordeana</i>) Träd-porella (<i>Porella platyphylla</i>) Guldlockmossa (<i>Homolothecium sericeum</i>) Platt fjädermossa (<i>Neckera complanata</i>) Klippfrullania (<i>Frullania tamarisci</i>)
	<u>Svampar:</u> Tallticka (<i>Phellinus pini</i>)
	<u>Kärlväxter:</u> Murgröna (<i>Hedera helix</i>) Lind (<i>Tilia cordata</i>) Blåsippa (<i>Hepatica nobilis</i>)
	<u>Skalbaggar:</u> (<i>Ampedus nigrinus</i>) (<i>Ampedus sanguineus</i>) (<i>Cardiophorus ruficollis</i>) (<i>Ptenidium turgidum</i>) (<i>Atomaria morio</i>) (<i>Latridius consimilis</i>) (<i>Leptinus testaceus</i>) (<i>Mniophila muscorum</i>) (<i>Microscydmus minimus</i>)
	<u>Svampar:</u> Trollhand (<i>Hypocreopsis lichenoides</i>) Sälgplätt (<i>Cytidia salicina</i>)
	<u>Kärlväxter:</u> Safsa (<i>Osmunda regalis</i>)

Hävdgynnad flora	<u>Kärlväxter:</u> Svinrot (<i>Scorzonera humilis</i>) Stagg (<i>Nardus stricta</i>) Darrgräs (<i>Briza media</i>) Gullviva (<i>Primula veris</i>) Ängsvädd (<i>Succisa pratensis</i>)
Lundflora	<u>Kärlväxter:</u> Lungört (<i>Pulmonaria obscura</i>) Getrams (<i>Polygonatum odoratum</i>) Storrams (<i>Polygonatum multiflorum</i>) Blåsippa (<i>Hepatica nobilis</i>) Vitsippa (<i>Anemone nemorosa</i>)
Kulturhistoriskt präglad vegetation	T ex äldre grova, vidkroniga träd, lövtuktade träd, gamla fruktträd, välutvecklade bärande träd och buskar.
Kulturhistoriska lämningar	T ex linsnugga, tjärdal (<i>fast fornlämning</i>), lämningar efter kolmila och kolarkoja, källa/ brunn, fornåkrar, plogfärar och strukturer efter tidigare uppodlade/brukade ytor, äldre väg- stigsystem, stenmurar, odlingsrösen, kvarn-/såglämningar, gamla stenbrott, lämningar efter äldre bebyggelse,stensatt äldre övergång.
Stukturer/ funktioner	T ex gamla grova/ senvuxna träd, träd med mulm/ bohål, död ved/ ved i olika nedbrytningsstadier, naturliga vattenståndsfluktuationer i sjösystemen
Geomorfologi/ isälvsediment	En kraftig sluttning med blockrika rasbranter öster om Tattån, ett ca 200 m brett stråk av isälvsediment längs sjön Bråtasjöns östra sida.
Frilufsliv	Natur- och kulturmiljöupplevelser i ett för Blekinges mellanbygd karaktäristiskt småkuperat och sjörikt landskap med snabba växlingar mellan barrnaturskog, ädellövskog, artrika lundar och öppen naturbetesmark.
Planförfattare	Åsa Nilsson

1.2 Historisk och nuvarande markanvändning

Reservatet är beläget i Karlshamns kommun, ca 2 km söder om samhället Halahult i ett för Blekinges mellanbygd karaktäristiskt småkuperat och sjörikt landskap med snabba växlingar mellan barrskog, blandskog, ädellövskog, artrika lundar och öppen inägomark. Höjden över havet varierar mellan 40 till 70 meter. Öster om Tattån är topografin betydligt mer markant med en kraftig urbergsrygg, vars rikblockiga sluttning innehåller upp till tjugo meter höga talusbranter.

Reservatet är beläget inom två olika fastigheter; Tattamåla 1:1 (154,0 ha) och Halahult 1:80 (14,0 ha).

Tattamåla gård, som är ett representativt exempel på de tidigt etablerade ensamgårdarna i den mellanblekingska skogsbygden, har aldrig inbegripits i de olika skiftesreformer som genomförts i Sverige. På grund härav finns det inte några äldre skifteskartor över fastigheten. Namnet Tattamåla kan troligen härledas till det på yngre medeltiden vanligt förekommande personnamnet Tatte och den äldre betydelsen av ordet måla som är

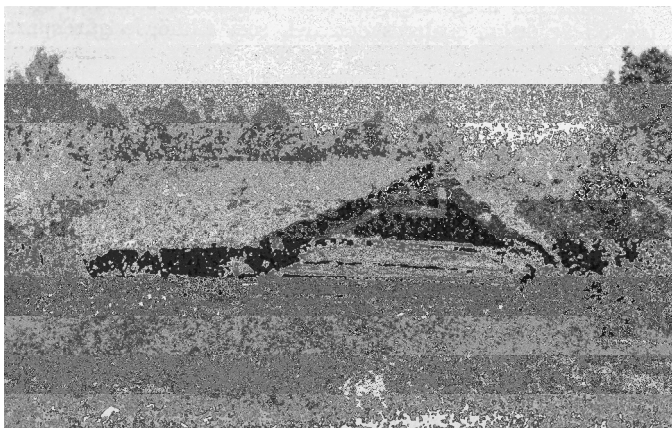
uppmätt område, nybygge ; ”Tattes nybygge” (Hallberg, G. Ortnamn i Blekinge. Borås 1990). Möjligen skulle namnet Tattamåla kunna härledas till hörsägen att gården lär ha upplåtit mark för kringresande sällskap sk. ”tattare” (muntlig källa). På fastigheten finns lämningar efter ålfångst vilket på äldre blekingemål benämns ”ålatattning” – man ”tattade” ål genom att slå med långa stakar längs sjöstränder och vikar för att skrämman ålen i fångstredskapen.

Under den stora digerdöden på tidigt 1700-tal ödelades gården. Den övertogs av utflyttade smålänningar, varefter gården skall ha gått från far till son i sex led fram till år 1923 (Blekinge-boken 1928).

Generalstabskartan från år 1869 och den Ekonomiska kartan från år 1915-1917 visar fördelningen av inägomark och utmark, samt gårdens innehav av torp. Även äldre namn ger en fingervisning om tidigare markanvändning, såsom Kohagen öster om Gullsjöns södra del. I det som då var utmark och idag är skog, finns ytterligare lämningar och strukturer efter boställen och äldre odlingsbruk. Stora delar av det väg- och stigsystem som också framgår av de äldre kartorna, är ännu mer eller mindre tydligt avläsbara i landskapet. Den äldre sträckningen av landsvägen är fortfarande i farbart skick. Där emot finns endast mindre rester kvar av de stenmurar som löpte längs dess sidor.

Medan mer avlägset belägen inägomark, ofta på sämre jordar, under 1900-talet har planterats igen med gran, har huvuddelen av inägomarken öster och söder om Bökesjön hävdats kontinuerligt fram till idag. Hävdformerna har förändrats över tiden från lövtäkt, åker- och ängsbruk till att enbart omfatta kreatursbete från 1900-talets senare hälft. Från Bökesjöns nordöstra del löper ett djupt stensatt dike österut genom inägomarken. Diket övergår i den ädellövbevuxna sluttningen till en vattenränna, ca 1,5 m bred och 20 meter lång, vilkens sidor och botten är cementerade. Enligt muntlig källa har vattenrännan mynnat i en ålkista. Strax söder därom (ca 50 meter) finns lämningar efter en äldre linsnugga.

Sedan lång tid tillbaka har lövtäkt bedrivits i inägomarkerna, vilket två grova äldre hamlingspräglade askar vittnar om. Närmre gården Tattamåla, dock utanför reservatet, står ett flertal åldriga ädellövträd som bär tydliga spår av ett äldre, omfattande lövtäktbruk. Fram till början av 1900-talet bedrevs slåtter på strandkärren längs Tattån. Till gården hörde då tre ängslador, ”bålalador”, i vilka höet från ängsmarker mer avlägsna från gårdens förvarades, fram till dess det hemforslades på slädar under vintern.

Denna ängslada, bålalada, var fram till början av 1900-talet belägen på en liten skogsäng i närheten av sjön Treassjön (Blekinge-boken år 1928).

På gården ska ha använts två gårdsgårdstyper, stengårde och ”skiegåre”. Den mest nyttjade hägnadstypen var emellertid ”skiegåret” som var byggt av kluvna gran- och enstö-

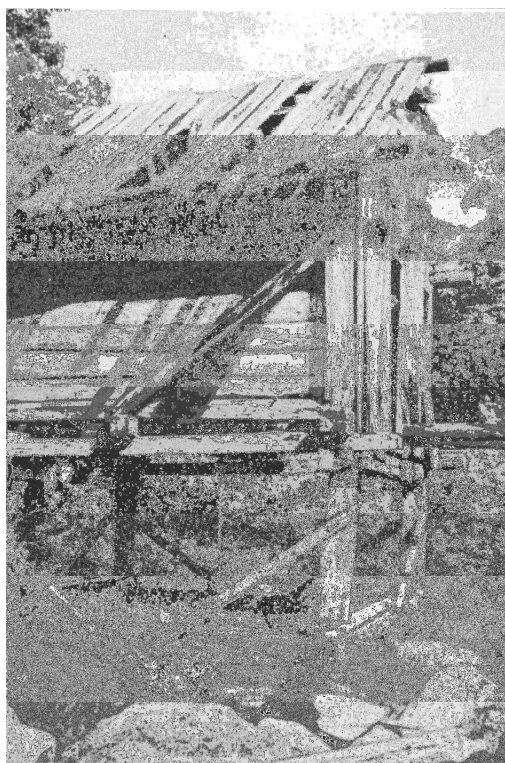

rar fasthållna av parvis uppställda granstörar, hopbundna med enevidjor. Medan stengärdena till största delen finns kvar i landskapet återstår endast mindre delar av "skiegarret".

Nordost om Tattamåla gård (ca 340 m) finns rester efter en kolmila och kolarekoja. Milan lär ha varit igång ända in på början av 1900-talet.

Invid sjön Treasjön finns lämningar efter en gammal såg och kvarn. Sågen som anses vara mycket gammal, minst ett par hundra år, var i bruk fram till ca år 1900. Idag återstår endast rester av dess mäktiga underrede av grova furustolpar (Blekinge-boken 1928).

Skogen har lång kontinuitet i området. På generalstabskartan från år 1869 är utmarken på berörd del av fastigheten Tattamåla 1:1 markerad som gles lövskog. På den ekonomiska kartan från år 1915-1917 tillkommer

enstaka spridda tecken för barrträd insprängda i den glesa lövskogen. Utmarken nyttjades bl. a. för kreatursbete, svedjebruk, veduttag samt utvinning av pottaska, kol och trätjära. Under 1900-talet minskade trycket på skogen varvid den tätade. Större delen av skogsmarken uppvisar stubbar efter plockhuggning. Modernt skogsbruk påbörjades inte förrän under 1900-talets senare del. I området finns avverkningsytor planterade med framförallt gran, men även tall.

Ortsnamnet Halahult kan förmodligen härledas till den äldre betydelsen av ordet hult som är skogsdunge och ordet hale som betyder svans; Halasjön - sjön vilkens form påminner om en svans. Med lite fri översättning kan namnet Halahult tolkas som "skogsdungen vid Halasjön" (Hallberg, G. Ortnamn i Blekinge. Borås 1990). För fastigheten Halahult 1: 80 genomfördes enskiftet under åren 1824-1826.

Skifteskartan visar att det bergbundna höjdpartiet med sin kraftiga sluttning ner mot Tattån, framförallt var bevuxet med gles tall- och bokskog och nyttjades för utmarksbete. Tjärdalen i områdets östra del visar att skogen bl.a. även nyttjades för uttag av trätjära. I den idag betydligt tätare skogen finns spår efter plockhuggning. Uppe på det kraftiga höjdpartiet finns ett antal äldre, mindre stenbrott, vilka vittnar om hur granit har brutits och förmodligen utnyttjats för framställning av gatsten och kantsten. Enligt den ekonomiska kartan från år 1915-1917 leder en stig härifrån nerför den branta sluttningen fram till kvarnen och sågen vid ån. Öster om ån, som slåtrades ända in på 1900-talet, är en ängslada markerad på skifteskartan.

1.3 Områdets bevarandevärden

1.3.1 Biologiska värden

Två större delar (59,5 ha) av fastigheten Tattamåla 1:1 ingår i nätverket Natura 2000. Vegetationen har här karterats enligt naturtypsindelningen i Natura 2000 (Löfroth, 1997), under år 2003 (se karta nr. 4). Natura 2000-typen 9010* *västlig taiga* (22,5 ha) och 9160 *ek-avenbokskog av buskstjärnblomma-typ* (16,0 ha) dominerar med mindre inslag av 9020* *boreonemoral*, äldre naturliga ädellövskogar av fennoskandisk typ med rik epifytflora (3,9 ha), 9110 *bokskog av fryletyp* (2,9 ha), 9190 *äldre ekskogar på sura marker* (0,3 ha) samt 9080* *lövsumpskogar av fennoskandisk typ* (0,8 ha).

De delar av naturreservatet som ej ingår i Natura 2000- området har karterats enligt naturtypsindelningen i Natura 2000 (Löfroth, 1997), vegetationstyper i Norden (Tema-Nord 1998:510) och Sydsvenska lövskogar och andra trädbärande marker (Naturvårdsverket, Rapport 5081).

Den äldre tallskogen (100-135 år) på fastigheten Tattamåla 1:1 är förmodligen uppkommen efter brand. Under tallen växer ett underbestånd med framförallt bok, samt ett varierande innehåll av asp, björk, ek, gran och oxel. I det sparsamt till måttligt förekommande buskskiktet dominerar bok. Sydost om Gullsjön ökar artrikedomen och här tillkommer rönn, lönn och hassel i buskskiktet. Som ett minne om tidigare ljusare förhållanden finns ännu enstaka enbuskar, ibland stående men oftast liggande döda på marken. Föryngringen av tall är obefintlig. Fältskiktet är överlag artfattigt men i lite rikare partier växer förutom blåbär och kruståtel även vitsippa, harsyra, björkpyrola och blåsippa samt sydost om Gullsjön rester av en mer ljuskrävande flora.

Ädellövskogen är ek- och/eller bokdominerad med inslag av avenbok, asp, lönn, lind, björk, ask, alm och tall. I områdets sydvästra del är frekvensen av olika arter ädellövträd särskilt stor. Buskskiktet är sparsamt och klen utvecklat. Bitvis finns dock ett rikligare inslag av hassel. Fältskiktet visar på lite varierande förhållanden i närings-, fukt- och ljusställning. I stora delar breder lövmattor ut sig, men det finns partier med en artrikare kärlväxtflora innehållandes bl. a. harsyra, vispstarr, vitsippa, blåsippa, myskmadra, smultron, bergslok, liljekonvalj, getrams och gökärt. En del träd i skogen är mer eller mindre beväxta med murgröna.

Skogen har överlag en stor åldersvariation och ett rikligt innehåll av död ved i olika former, där tillgången är som störst i nyckelbiotoperna. Döda träd eller träddeklar av grövre dimensioner finns av alla förekommande trädslag. Inslaget av grova, spärrgreniga ädellövträd och storkroniga tallar är stort. På näringsfattigare jordmån och blockrika re marker är skogen stundvis urskogsartad med många knotiga senvuxna individer. Området hyser en hel del hålträd.

I skogsmarken finns flera mindre våtmarker insprängda. Dessa är av en mycket varierande karaktär, från näringsfattiga öppna eller björk/tallbevuxna fattigkärr till rikare klibbalkärr med bl. a. missne, skärmstarr, nattskatta och strandklo i kärlväxtfloran.

I naturreservatet ingår två mindre sjöar (Gullsjön och Bökesjön), delar av ett större sjösystem (Bråtasjön, Tattån och Treasjön), samt ett mindre gyl (Frjöddegylet).

Gullsjön (59 m ö h) är en näringsfattig sjö med mycket klart vatten och tydligt påverkad av förorening. Föroreningens vitmossa täcker stora delar av botten. Kalkning har troligen aldrig förekommit. Sjön är så gott som fisktom. Ute på den öppna vattenytan finns vit

och gul näckros. På grundare vatten växer bl. a. gäddnate, säv, vatten/sydbläddra, vattenklöver och löktåg. Strandvegetationen innehåller bl. a. pors, skvattram, små-och rundsilesår och ängsull. Längs dess östra sida växer en talldominerad, vildmarkspräglad skog och det ligger talrika lågor av gammal tall på sjöns botten invid kanterna. Bökesjön (50 m ö h) är en mesotrof sjö, till stor del omgiven av naturbetesmark. Vid jämförelse av den ekonomiska kartan från år 1917 åskådliggörs att den nordöstra delen av vattenspegeln har vuxit igen. Sjön har en representativ flora där bl. a. vit och gul näckros, rostnate, hårslinga, trådstarr, sydbläddra, sjöfräken, vanlig igekknopp och kråklöver ingår. Smalkaveldun bildar en smal bård runt sjön, bitvis med ett rikligt inslag av vass.

Fröjdegylet (50 m ö h) är en mindre göl med omgivande gungfly. Den dikades förmodligen någon gång under 1800- talets senare del. Från dess södra del löper ett djupt dike söderut, delvis kantat med strängar av uppgrävd sten. Omgivande dikad mark har förmodligen under en kortare tid nyttjats för odling. Idag växer här äldre planterad gran samt en del tall.

Sjösystemet Bråtasjön, Tattån och Treasjön (38 m ö h) är beläget i en nord- sydlig sprickdalgång där de vidsträckta, öppna moderna längs Tattån och den branta sluttningen längs Tattåns östra sida, utgör ett särskilt attraktivt inslag i landskapet. Bråtasjön är relativt oligotrof och artfattig och innehåller bl a gul och vit näckros, gäddnate, notblomster, dvärgigelknopp och säv. I den mer artrika strandvegetationen ingår bl a vass, pors, vattenklöver, kransmynta, fackelblomster, kärrsilja, ältranunkel och spikblad samt en anmärkningsvärt rik förekomst av safsa. Ställvis mot fastmarken övergår moderna till glest trädbevuxen översilningsmark vilken hyser mycket gamla individer av sälk och asp. I Bråtasjön finns vidare dammussla. Sjöarna är till viss del påverkade av kalkningsåtgärder uppströms.

Hagmarksområdet öster om sjön Bökesjön uppmärksammades i samband med ängs- och hagmarksinventeringen år 1989. Hagmarken är geografiskt representativ och har en lång hävdkontinuitet. Den rymmer flera olika biologiskt värdefulla livsmiljöer såsom ek-hagmark, öppen hagmark, ek-hassellund och träd-och buskrika holmar av varierande slutenhet. De mest utbredda vegetationstyperna är rödvenäng, örtrik friskäng och tuvtåteläng med en artrik flora innehållandes bl. a. darrgräs, svinrot, jungrulin, gullviva, blåsuga och ängsvädd. I de lundartade miljöerna återfinns en kärlväxtflora med bl. a. lungört, blåsippa, storrams och getrams. Flera ekar är ymnigt bevuxna med murgröna. I hagmarken växer idag spridda grova individer av ek, bok, avenbok, lönn, ask, lind, alm, asp, björk, hägg, tall, apel, sälk samt klipbal längs sjöstranden. Buskskiktet är varierat med arter såsom nyponros, hassel, hagtorn, slånbär, en, apel, olvon och björnbär. Sedan lång tid tillbaka har lövtäkt bedrivits i inägomarkerna, vilket två grova äldre hamlingspräglade askar vittnar om.

Nyckelbiotopsinventeringen (Skogsvårdsstyrelsen, 1990-talet) visar att reservatet hyser en värdefull kryptogamflora med ett flertal rödlistade arter och arter som signalerar höga naturvärden, representativa för ett mycket brett spektra av olika livsmiljöer. Fällmossa, guldlockmossa, rostfläck, lunglav, ägghättemossa, savlundlav och traslav indikerar alla på lång kontinuitet av ädellövskog med god ljusstillgång medan arter såsom stor knopplav och havstulpanlav förekommer i mer sluten ädellövskog. Gulpudrad spiklav och grå skårelav är viktiga karaktärsarter för gamla, grova ekar. Arter som visar på lång

bokskogskontinuitet med gamla träd är savlundlav, bokfjädermossa, bokkantlav och bokvårtlav. Några arter, bl. a. långfliksmossa och vedtrappsmossa, indikerar skog med hög luftfuktighet där det funnits en rik och jämn tillgång på ved i olika nedbrytningsstadium under lång tid.

En översiktlig inventering av vedinsektsfaunan gjordes under år 2001 (Rickard Andersson), varvid ett flertal sällsynta arter av skalbaggar, som bedöms vara minskande i antal, hittades. Lokaler av särskilt stort värde för insektsfaunan är tallblandskogen i reservatets nordvästra del, ett gammalt bokbestånd nordost om Bökesjön, aspbestånden längs Bråtasjöns och Tattåns västra sida, blandskogen norr och öster om Fröjdegylet, samt de branta sluttningarna längst i sydost.

Vid den inventering av svampar som genomfördes under år 2000 (Arne Ryberg) hittades över 400 olika arter, varav två rödlistade samt några signalarter, däribland tallticka som indikerar äldre tallskog med höga naturvärden. Skogens stora åldersvariation med äldre träd av samtliga ingående trädslag och omfattningen av död ved, gör området värdefullt ur mykologisk synpunkt. Särskilt intressanta är de södra delarna och området längs Tattån. Vid ån har två nya arter för Blekinge hittats på äldre säl, trollhand och sälplätt, vilka båda indikerar på lokaler med lång kontinuitet av säl och videarter.

Reservatet hyser ett rikt djurliv. Bland däggdjuren är det främst rådjur, älg och hare samt enstaka räv och grävling som förekommer. Under år 2000 utförde Västblekinges ornitologiska förening en inventering av häckfågelfaunan. Uppskattningsvis häckar ca 50 olika fågelarter inom området. Bland dessa finns arter som representerar olika krav på häcknings- och födosökslokal, däribland skogssnäppa som är en indikatorart för sluten skog med våtmarker och småkärr, tofsmes och dubbeltrast vilka främst häckar i tallskog, grönsångare som kan anses vara typisk för grov högstammig gammal bokskog, gröngöling som föredrar lövskog, särskilt i områden med stora gläntor och närhet till ett öppnare landskap med enstaka träd och dungar, kattuggla som är en hålbbyggare i lövskog, samt stenknäck vilken häckar i löv- och blandskog med tät undervegetation och nära tillgång till fågelbär och frön från avenbok. Två av områdets arter, spillkråka och storlom, omfattas av EU:s fågeldirektiv. I reservatet häckar även rovfågelsarterna ormråk, duvhök och sparvhök.

1.3.2 Geovetenskapliga värden

Reservatet är beläget i det inre dallandskapet vilket karaktäriseras dels av markerade sprickdalar i nord- sydlig riktning och dels av kullig terräng rik på sjöar och våtmarker. Topografin varierar från 40 till 70 meter över havet. Mest markant är höjdnivåskillnaden längs Tattån i reservatets östra del, där den mycket kraftiga och rikblockiga sluttningen med upp till tjugo meter höga talusbranter, utgör ett dominant inslag i landskapsbilden.

Högsta kustlinjen (HK) utbildades i Baltiska issjön vid inlandsisens avsmältning för ca 14 200 år sedan och var här belägen på ca 65 meters höjd. Vid utbildandet av HK utgjordes denna delen av Blekinge av en skyddad skärgård med liten vågverkan, vilket troligen är den största orsaken till att HK är otydlig.

Urbergsmorfologin kännetecknas av bergmassiv med rundade former och branta sidor. Berggrunden består framförallt av rödaktig, medel- till grovkornig granit (Karlshamns-

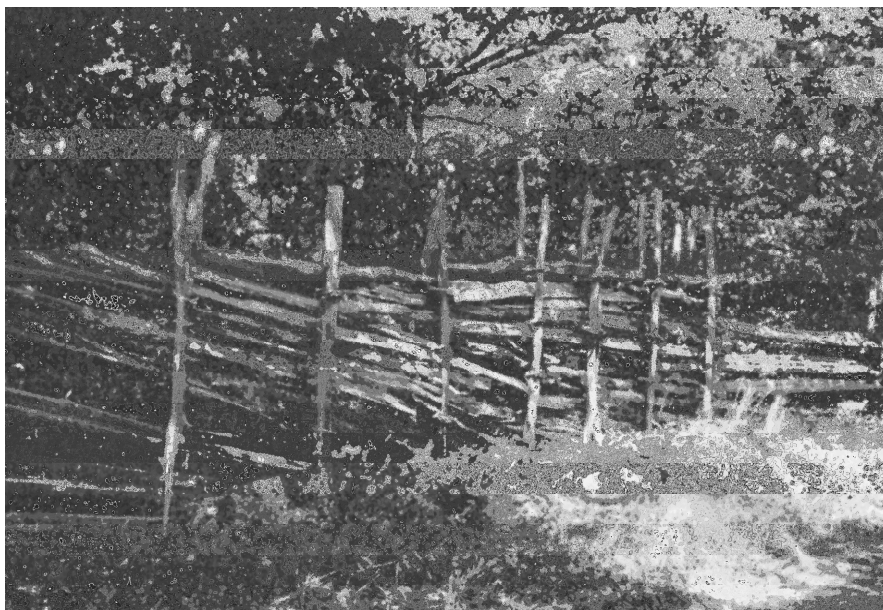
granit). Denna bergart utgörs av den yngsta delen av urberget och ingår här i den västligaste delen av ett större granitmassiv.

Sandig morän är den dominerande jordarten inom området med ett större inslag av urberg i framförallt reservatets östra delar, samt mindre områden med kärr och svallsediment (sand). Vid Treasjöns stränder finns mindre fickor med glacial lera. Längs Bråtasjöns östra sida löper ett smalt (ca 200 m brett) stråk av isälvsediment (grovsilt).

Moränytorna är i allmänhet normalblockiga men ställvis, framförallt längs sjösystemet i öster, finns även blockrika och storblockiga ytor.

1.3.3 Kulturhistoriska lämningar

Områdets innehåll av kulturhistoriska lämningar och kulturhistoriskt präglad vegetation, vittnar om ett mångformigt brukande sedan lång tid tillbaka av områdets olika resurser. Inägomarken rymmer små fornåkrar, flera större odlingsrösen, vällagda stenmurar, en linsnugga, hamlingspräglade träd, gamla fruktträd, grova vidkroniga träd samt bärande träd och buskar. Där den äldre färdvägen, längs inägomarkens östra sida, passerar ett djupt stensatt dike finns en äldre stensatt övergång. Längs gränsen mellan inägomark och utmark, återfinns mindre rester av hägnadstypen "skiegäret".

Gärdsgårdstypen "skiegäret" var byggt av kluvna gran- och enstörar fasthållna av parvis uppställda granstörar, hopbundna med enevijdjor (Blekingeboken år 1928).

Även i delar av skogsmarken kan plogfårar och strukturer efter tidigare uppodlade ytor urskiljas. I skogen i reservatets sydvästra del finns lämningar efter äldre torpbebyggelse och ett särskilt stort innehåll av odlingsrösen. Det äldre väg- och stigsystemet, som delvis är mer eller mindre övervuxet, kan fortfarande berätta en hel del om hur man färdats i landskapet. Övriga kulturhistoriska lämningar i skogsmarken är stenmurar, tjärdal, rester efter en kolmila med tillhörande kolarekoja, äldre vidkroniga träd samt bärande träd och buskar. Uppe på det kraftiga höjdpartiet öster om Tattån, finns flera äldre små

stenbrott. Vid Tattåns utlopp till Treasjön finns lämningarna efter en flera hundra år gammal kvarn och såg.

1.4 Friluftsliv

Landskapet med sin stora mångfald och variation bjuder på rika naturupplevelser. En promenad på områdets olika stigar leder besökaren längs öppet vatten, genom lummig hagmark, ljusa ädellövskogar och mer sluten, vildmarkspräglad skog. Närvaron av olika kulturminnen och platser som är knutna till människors tidigare brukande, levandegör landskapets historia.

Uppifrån höjdryggen öster om Tattån är utsikten mycket god.

Genom sin representativitet för Blekinges mellanbygd är området även intressant ur undervisningssynpunkt.

Från landsvägen, norr om Bökesjön, leder en mindre skogsväg österut fram till en parkeringsplats med informationstavla. Härifrån utgår markerade stigar.

1.5 Referenser

Litteratur

- Andersson, R. 2001. *Vedinseksinventering vid Tattamåla i Karlshamns kommun*. Länsstyrelsen i Blekinge Län. Opublicerad rapport.
- Brunet, J. 2003. *Blekinges skogar- biologisk mångfald samt urval och skötsel av skogsreservat*. Länsstyrelsen Blekinge Län. 2003:1
- Gustafsson, G. 1928. *En gammal blekingegård*. Blekingeboken 1928.
- Gärdenfors, U (red). 2000. *Rödlistade arter i Sverige 2000*. Artdatabanken, SLU & Naturvårdsverket.
- Hallberg, G. *Ortnamn i Blekinge*. Borås 1990.
- Kornfält, K-A & Bergström, J. 1986. *Beskrivning till berggrundskartan 3E Karlshamn NO*. SGU Af 154.
- Kornfält, K-A. 1993. *Beskrivning till berggrundskartan 3F Karlskrona NV/SV*. SGU Af 179.
- Länsstyrelsen i Blekinge Län. 1984. *Naturvårdsplan Blekinge*.
- Länsstyrelsen i Blekinge Län. 1993. *Ängar och hagar i Blekinge*.
- Länsstyrelsen i Blekinge Län. 1994. *Våtmarker i Blekinge*.
- Löfgren, R & Andersson, L (red). *Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker*. Naturvårdsverkets förlag, Stockholm. Rapport nr 5081.
- Löfroth, M (red). 1997. *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000*. Naturvårdsverkets förlag, Stockholm.
- Nitare, J. 2000. *Signalarter. Indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer*. Skogsvårdsstyrelsens förlag, Jönköping.
- Persson, M. 2000. *Beskrivning till jordartskartan 3 E Karlshamn NO*. SGU Ae 138.
- Ryberg, A. 2000. *Inventering av svampar i naturskogsområdena Hjärthallaberget i Sölvesborgs kommun och Tattamåla i Karlshamns kommun*. Länsstyrelsen i Blekinge Län. Opublicerad rapport.
- Skogsvårdsstyrelsen. 1994. *Nyckelbiotop 03E 7j nr 7*. 1995. *Nyckelbiotop 03F 7a nr 10*. 1997. *Nyckelbiotop 03F 7a nr 12, nr 13, nr 14*. *Naturvärdesobjekt 03F 7a nr 15*. Opublicerat utdrag.

Kartor

Generalstabens karta över Sverige. 1869.

Lantmäteriet. 1826. *Enskifteskartan*.

Metria. 2001. *Ortofotokarta*. Utdrag ur databas hos Länsstyrelsen i Blekinge Län.

Rikets allmänna kartverk. 1915-1917. *Ekonomiska kartan, Halahult*.

Sveriges Geologiska Undersökning, Uppsala. 2000. *Jordartskartan 3E Karlshamn NO*. SGU Serie Ae nr 138

Sveriges Geologiska Undersökning, Uppsala. 2000. *Jordartskartan 3F Karlskrona NV*. SGU.

Sveriges Geologiska Undersökning, Uppsala 1985. *Berggrundskartan 3E Karlshamn NO*. SGU Serie Af nr 154.

Sveriges Geologiska Undersökning, Uppsala 1991. *Berggrundskartan 3F Karlskrona NV/SV*. SGU Serie Af nr 179.

Muntliga kontakter

Blekinge Museum.

Markägare till fastigheten Halahult 1:80

Markägare till fastigheten Tattamåla 1:2

2. Plandel

2.1 Syftet med reservatet

Hela området

- bevara områdets biologiska mångfald av naturtyper som ingår i EU:s ekologiska nätverk Natura 2000, rödlistade arter samt i övrigt naturskogsarter och hävdberoende arter.
- bidra till att uppfylla regeringens miljö kvalitetsmål *levande skogar, myllrande våtmarker, levande sjöar och vattendrag och ett rikt odlingslandskap*.
- bevara, underhålla och åskådliggöra kulturhistoriskt präglad vegetation, kulturhistoriska lämningar och spår efter tidigare brukande och hävdformer.
- säkerställa områdets framtida funktion som spridningskälla för hotade arter till omgivningen.
- tillgodose friluftslivets behov av områden med naturskog och äldre kulturlandskap i ett för Blekinges mellanbygd karakteristiskt omväxlande och sjörikt landskap.

Skogsmark

- bevara de värdefulla livsmiljöerna *ek-avenbokskog av buskstjärnblomma-typ, boreonemorala, äldre naturliga ädellövskogar av fennoskandisk typ med rik epifytflora, bokskog av fryletyp, äldre ekskogar på sura, sandiga marker och västlig taiga* med tallskog, blandskog och triviallövskog, samt de växt- och djursamhällen som är karakteristiska för dessa livsmiljöer i gynnsamt tillstånd. Strukturer som död ved och gamla grova träd ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning. Tall och ek samt karaktärsarter som t. ex. myskmadra, blåsippa och murgröna ska ha gynnsamt tillstånd, liksom de skyddsvärda arterna bokvårtlav, grå skärelav och pulverklubba.

Våtmark

- bevara de värdefulla livsmiljöerna *lövsumpskogar av fennoskandisk typ, alluviala lövskogar som tidvis är översvämmade, lövrik myrmark, öppna kärr och strandkärr*. Typiska växt- och djursamhällen och arter inom livsmiljöerna, som t. ex. missne, skärmstarr, sjöranunkel och strandklo ska ha gynnsamt tillstånd. Strukturer som död ved och gamla grova träd ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning. De öppna kärren och strandkärren längs Tattån hålls fria från igenväxningsvegetation. Funktioner som stabilt mikroklimat, naturliga vattenståndsfuktuationer och opåverkad hydrologi ska bevaras.

Sjöar

- Bevara de växt- och djursamhällen som är karakteristiska för sjöarnas olika livsmiljöer i gynnsamt tillstånd. Strukturer och funktioner som säsongsvisa vattenståndsvariationer och fria vandringsvägar för vattenorganismer ska bevaras. Karaktärsarter för vatten- och strandvegetationen som t. ex. vit och gul näckros, vatten/ sydbladdra, vattenklöver, skvattram, safsa och rundsileshår ska ha gynnsamt tillstånd.

Naturbetesmark

- bevara och utveckla de värdefulla livsmiljöerna ekhagmark, öppen hagmark, ek-hassellund och träd- och buskrika holmar, samt de växt- och djursamhällen som är karakteristiska för dessa livsmiljöer i blekingska mellanbygdens betesmarker i gynnsamt tillstånd. Återskapa, vårda och säkerställa kontinuiteten av strukturer som lövtuktade träd, äldre solitära individer, mosaiken av öppenhet och slutenhet i träd- och buskrikare miljöer samt väl avbetad gräsmark såväl som extensivt betat högvuxet fältskikt. Karaktärsarter som t.ex. svinrot, darrgräs, stagg, lungört och gullviva ska ha gynnsamt tillstånd.

Restaureringsmark

- återskapa blandskog, ädellövskog respektive öppen naturbetesmark i områden med kulturbarrskog.

2.2 Översikt av skötselområden

I naturreservatet ska grundskötseln inriktas på att bevara och vidareutveckla naturskogskvaliteterna i områdets tall-, bland-, ädellöv-, triviallöv- och sumpskogar. I stora delar av skogarna ska endast begränsade åtgärder vidtagas, medan vissa delar ska skötas med inriktning på att erhålla artrika, mångskiktade bestånd, där buskskiktet blir glest, grupp- och knippvis utvecklat under ett väl slutet krontak. Skogen mellan naturbetesmarken och Bråtasjön ska utvecklas till en luckig, betespåverkad och artrik ekskog. Inägomarken och strandnära områden kring Bökesjön ska skötas med målsättning om en mångformig naturbetesmark. Reservatets innehåll av våtmarker ska upprätthålla naturliga vattenståndsfluktuationer och omges av opåverkad, naturlig vegetation. De öppna strandkärren längs Tattån samt åfåran ska vid behov hållas fria från igenväxningsvegetation.

Naturreservatet har delats in i sju olika skötselområden

Skötselområde 1. Vildmarkspräglad skog med endast begränsade åtgärder i träd- och buskskikt.

Skötselområde 2. Mångskiktad ädellövskog med vissa skötselåtgärder.

Skötselområde 3. Betad ekskog med vissa skötselåtgärder.

Skötselområde 4. Utvecklingsmark.

Skötselområde 5. Mångformig, artrik naturbetesmark.

Skötselområde 6. Våtmarker

Skötselområde 7. Sjöar.

2.2.1 Skötselområde 1. Vildmarkspräglad skog med endast begränsade åtgärder i träd- och buskskikt.

Areal: ca 67,7 ha, varav delområde:

1 A, 1 B, 1 C, 1 D, 1 E, 1 F, 1 G, 1 H, och 1 I: ca 46,0 ha. 9010 *Västlig taiga (Natura 2000)

1 J och 1 K: ca 1,6 ha. Granskog av blåbärsristyp

1 L, 1 M, 1 N, 1 O, 1 P och 1 Q: ca 12,9 ha. 9110 Bokskog av fryletyp (Natura 2000)

1 R: ca 5,4 ha. Grandominerad barrblandskog på dikad torvmark

1 S: ca 0,3 ha. Barrblandskog av ris/grästyp

Beskrivning

Delområde 1 A, 1 E och 1 F utgörs av en äldre tallskog vilken troligen uppkommit efter brand, med ett underbestånd av framförallt bok, samt ett varierande innehåll av ek, asp, björk, gran och oxel. I det sparsamt till måttligt förekommande buskskiktet dominerar bok. Fältskiktet är artfattigt. Norra delen av delområde 1 A och delområde 1 E är nyckelbiotoper. Här finns ett särskilt stort innehåll av en artrik kryptogamflora framförallt knuten till äldre tall och bok, samt död ved i olika former. Södra delen av delområde 1 A är på äldre kartor benämnd Kohagen.

Delområde 1 B är en blandskog ost-sydost om Gullsjön. I trädskiktet finns tall, bok, gran, ek, björk, asp, lönn, rönn och någon apel. Hassel och enstaka en återfinns i buskskiktet. I fältskiktet finns rester av en tidigare mer artrik och ljuskrävande flora. Delområdet har ett rikligt innehåll av kulturhistoriska lämningar. Här låg en gång ett torp med uthus, matkällare och tillhörande små odlingar.

Delområde 1 C är en tät blandskog med tall, björk, gran, bok, asp och ek, utan spår efter någon form av avverkning.

Delområde 1 D är ett blockrikt höjdparti bevuxen med en väl skiktad blandskog där framförallt tall, ek och bok ingår. Delområdet som är nyckelbiotop har ett mycket stort innehåll av senvuxna och grova träd.

Delområde 1 G och 1 I består av tallskog av ristyp med mindre inslag av hällmarkstallskog. Tallskogen växer uppe på och i sluttningarna av dels den kraftiga höjdryggen öster om Tattån, dels det markanta mindre höjdpartiet väster om Treasjön. I delområde 1 I är ett biotopskyddsområde avgränsat.

Delområde 1 H är en aspdominerad lövblandskog i en mycket rik- och storblockig terräng.

Delområde 1 J och 1 K består av en grandominerad skog med endast mindre inslag av tall och lövträd.

Delområde 1 L, 1 M, 1 N, 1 O, 1 P och 1 Q utgörs av bokskog. För några år sedan genomfördes gallring i delområde 1 L, 1 M och 1 O vilket resulterade i glesa, tvåskiktade bestånd. I brantpartier längs delområde 1 M:s västra kant finns inslag av lind. På en mindre kulle i delområde 1 O växer ek och här är fältskiktet mer artrikt med bl a murgröna, myskmadra och getrams. Bokskogen i delområde 1 P omfattas av biotopskydd. Delområde 1 Q är belägen i en lång sluttning mot norr. Här växer en tätare bokskog med en del äldre tall och björk.

Delområde 1 R består av en grandominerad barrskog på dikad torvmark runt Fröjdegylet. Marken har förmodligen nyttjats för odling under en kortare tid och därefter som betesmark I början av 1900- talet planterades marken igen med gran. Närmast gylet växer en bård av äldre självföryngrad tall.

Delområde 1 S är en barrskogsbevuxen udde i sjön Bråtasjöns södra del.

Övergripande mål

Områdets tall, - bland- och bokskogar ska bevaras och framförallt ska naturlig beståndsdynamik tills vidare styra skogarnas fortsatta utveckling. Skötseln inriktas främst på begränsade åtgärder i träd- och buskskikt i syfte att upprätthålla och utveckla skogarnas olika livsmiljöer. Granen i delområdena 1 J, 1 K och 1 R ska successivt avvecklas för att på sikt ersättas med tall och för ståndorterna lämpliga lövträdsarter. På sikt kommer åtgärder, för att erhålla en förnygring av tall i området, att krävas.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Utbredningen av *västlig taiga* (9010*) är minst 55,0 ha.
- Utbredningen av *bokskog av fryletyp* (9110) är minst 14,0 ha.
- Tall- och blandskogen ska även långsiktigt kunna uppvisa en god artfördelning där andelen tall är lägst 50 % och med förekomst av samtliga idag förekommande lövträdsarter.
- Död ved i olika former förekommer med minst 10 kubikmeter/hektar, med ett nedre gränsvärde på 8 kubikmeter, med minst 5 lågor per hektar, beräknat över hela skötselområdet.
- Andelen gran i skötselområdet är högst 5%.

Löpande skötselåtgärder

- Granförnygringen hålls efter. En stor del av områdets äldre gran avverkas och lämnas som lågor eller ringbarkas/bankas och lämnas som blivande torrakor. I begränsade områden där andelen gran är stor, kan en del av de avverkade träden fraktas bort. I delområde J och K minskas andelen gran successivt genom lucköppningar kring befintliga tallar och lövträd.
- Riktade åtgärder i form av frihuggning av tall, träd med värdefull och mer ljuskrävande kryptogamflora, grova, vidkroniga träd, bärande träd och andra träd kvarstående från ett mer öppet landskap.
- Längs landsvägen i delområde L ska de grova ädellövträden frihuggas.
- Områdets innehåll av kulturhistoriska lämningar som t ex stenmurar, stenrösen, fornåkrar, lämningar efter äldre bebyggelse och äldre stigar/vägar bevaras och underhålls med traditionella material och metoder vid behov, samt hålls fria från skymmande och skadande vegetation.
- Död ved ska lämnas orörd där den står/faller.
- Markerade stigar ska hållas fria från hindrande vegetation.
- På sikt kan åtgärder med syfte om att erhålla en förnygring av tall i området, behöva utföras.

Nyskapande åtgärder

- I de delar av området där tillgången på äldre och/eller död ved är låg, kan några grövre träd ringbarkas/bankas för att öka mängden död ved, medan några träd kan skadas i syfte om att påskynda åldringsprocessen. Åtgärden får dock inte utföras på skulpturellt säregna träd eller träd med en värdefull kryptogamflora.

Restaureringsåtgärder

- Kulturhistoriska lämningar åskådliggörs och restaureras med traditionella material och metoder.

Uppföljning

- Provpunkter för långsiktig uppföljning av områdets kryptogamflora och vedlevande insektsfauna, ska läggas ut.
- Uppföljning av olika trädarters förekomst och utveckling.

2.2.2 Skötselområde 2. Mångskiktad ädellövskog med vissa skötselåtgärder.

Areal: ca 4,2 ha. 9020 * Boreonemorala, äldre naturliga ädellövskogar av fennoskandisk typ med rik epifytflora (Natura 2000), 3,9 ha och 9190 Äldre ekskogar på sura, sandiga marker (Natura 2000), 0,3 ha.

Beskrivning

En ädellövskog i anslutning till Tattamåla gård. Intill området är den till gården hörande arrendatorbostaden och ett litet soldattorp belägna. Skogen har ett artrikt trädskikt med ek, bok, avenbok, lönn, lind, ask, alm, avenbok, asp, björk och oxel. Många av träden är grova och har vuxit upp i en betydligt öppnare miljö. Buskskiktet är oftast tätt och rikt på hassel. Fältskiktet är av örtristyp/örtgrästyplågrörttyp med bl a lundgröe, ekbräken, blåsippa och kaprifol. I delområdets västra del rinner en naturlig bäck, delvis omgiven av översilningsmark. I skogen finns ett flertal stenmurar. Mellan den äldre och nya landsvägen kan strukturer efter äldre odlingsytor urskiljas och här är förekomsten av mindre odlingsrösen stor.

Övergripande mål

Skogen ska utvecklas till en artrik, mångskiktad ädellövskog där buskskiktet blir glest, grupp- och knippvis utvecklat under ett väl slutet krontak. Åtgärder görs med utgångspunkt från äldre grova individer. Gran avlägsnas och bok samt avenbok hålls efter medan artrikedom och minoritetsarter gynnas. Åtgärderna ska även syfta till att tydliggöra områdets innehåll av kulturhistoriska lämningar och äldre agrara strukturer.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Utbredningen av *boreonemorala*, äldre naturliga ädellövskogar av fennoskandisk typ med rik epifytflora (9020 *) är minst 4,0 ha.
- Utbredningen av äldre ekskogar på sura, sandiga marker (9190) är minst 0,4 ha.
- Död ved i olika former förekommer med minst 4 kubikmeter/hektar, med ett nedre gränsvärde på 3 kubikmeter, beräknat över hela skötselområdet.
- Ädellövskogens fältskikt är väl utvecklat med representativa arter som lundgröe, hässlebrodd och blåsippa.

Engångsåtgärder

- All gran avverkas och fraktas bort från skötselområdet.

Löpande skötselåtgärder

- Frihuggning av träd med värdefull och mer ljuskrävande kryptogamflora, grova, vidkroniga träd, bärande träd och andra träd kvarstående från ett mer öppet landskap.
- Röjningsgallring i lägre trädsikt och mellanskikt för att förstärka en välutvecklad skiktning, gynna minoritetsarter samt för att avlägsna träd som tränger äldre träd. Slyröjning i buskskiktet för att få en bättre gruppställning och en gleshet i detta. En stor del av röjnings- och gallringsrester kan läggas i högar i olika lägen för att multa ned.
- All granföryngring avlägsnas.
- Områdets innehåll av kulturhistoriska lämningar som t ex stenmurar, stenrösen, fornrävar och äldre stigar/vägar bevaras och underhålls med traditionella material och metoder vid behov, samt hålls fria från skymmande och skadande vegetation.

Restaureringsåtgärder

- Kulturhistoriska lämningar åskådliggörs och restaureras med traditionella material och metoder.
- Den äldre stig som leder från soldattorpet till den gamla fd landsvägen rensas från skymmande vegetation.

Uppföljning

- Provytor för långsiktig uppföljning av förändringar i kärlväxtfloras artsammansättning och artinnehåll, fördelade på områdets olika vegetationstyper, ska läggas ut.
- Uppföljning av olika trädarters förekomst och utveckling.

2.2.3 Skötselområde 3. Betad ekskog med vissa skötselåtgärder.

Areal: ca 17,9 ha. 9160 Ek-avenbokskog av buskstjärnblomma-typ (Natura 2000) 16,1 ha och 9110 Bokskog av fryletyp (Natura 2000) 1,8 ha.

Beskrivning

Ek- och/eller bokdominerad ädellövskog med inslag av avenbok, asp, lönn, lind, björk, ask, alm, tall, rönn och gran. Säl och al tillkommer längs öppet vatten och på översilningsmark. I blockrika delar är skogen urskogsartad, medan andra delar är präglade av gallring genomförd i slutet av 1990- talet. Buskskiktet är framförallt sparsamt och klen utvecklat, men bitvis finns ett relativt rikligt inslag av hassel. På stora ytor breder lövmattor ut sig, dock finns partier med en artrikare kärlväxtflora med bl. a blåsippra, myskmadra, bergslök, getrams, gökärt och vispstarr. I skötselområdet finns tre nyckelbiotoper avgränsade. Bokskogen norr om torpet och aspbeståndet längs Bråtasjön och Tattån är av särskilt stort värde för insektsfaunan och på äldre säl längs sjösystemet i öster har två för Blekinge nya arter trädlevande svampar hittats.

Övergripande mål

En lyckig, betespåverkad, artrik ekskog med god tillgång på död ved. Mosaiken av öppenhet och slutenhet såväl i horisontal- som vertikalled ska ge goda förutsättningar för både ljus- som mer skuggkrävande arter, samt ge förutsättningar för riktigt grova träd att utvecklas.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Utbredningen av *ek-avenbokskog av buskstjärnblomma-typ* (9160) är minst 17,0 ha.
- Utbredningen av *bokskog av fryletyp* (9110) är minst 1,6 ha.
- Död ved i olika former förekommer med minst 10 kubikmeter/hektar, med ett nedre gränsvärde på 8 kubikmeter, med minst 5 lågor per hektar, beräknat över hela skötselområdet.
- Skogen har en återväxt av ek som långsiktigt möjliggör en god artfördelning där andelen ek är lägst 60 %, andelen bok är högst 20 % och med god förekomst av samtliga idag förekommande lövträdsarter.
- Skogen har en väl fördelad ålderssammansättning och en välutvecklad skiktning med ett stort innehåll av grova träd, buskträd och ett artrikt buskskikt.
- Ädellövskogens fältskikt är väl utvecklat med representativa arter som blåsippa, myskmadra, bergslök, getrams, gökärt och murgröna.
- Vägen, samt den öppna betesmarken som den leder fram till, omges av varierade flikiga bryn med vidkroniga solitärer och mindre grupper med välutvecklade individer i träd- och buskskiktet.
- Antalet regelbundet hamlade träd är minst 10 stycken.

Engångsåtgärder

- Stängseluppsättning med övergångar. Kring tomtmarken Tattamåla 1:2 ska väljas en stängseltyp liknande det för området traditionella "skiegåret". Även för området i övrigt ska om möjligt ovanstående stängseltyp väljas.
- Riktade gallrings- och röjningsåtgärder med syfte att gynna ek och minoritetsarter, reducera andelen bok och avveckla all gran. Syftet med åtgärderna är även att erhålla en variation i stamtäthet där befintliga gläntor vidgas, mindre luckor öppnas upp, medan blockrika, mer urskogsartade delar lämnas utan ingrepp med undantag för bankning/ringbarkning av gran. De riktade åtgärderna utförs utifrån individ- och gruppanpassad hänsyn till träd med värdefull och ljus- eller skuggkrävande kryptogamflora, grova, vidkroniga träd, bärande träd, skulpturellt säregna träd och träd kvarstående från ett mer öppet landskap. Vid utförande av åtgärderna lämnas en stor del av träden som lågor eller ringbarkas/bankas och lämnas som blivande torrakor.

Löpande skötselåtgärder

- Minst 12,0 ha hävdas genom betesdrift med nötboskap, varje år.
- Målsättningen med betesdriften är att erhålla en god variation av öppenhet och slutenheter där 30-50 % av lövvegetationen vid betesperiodens slut, har en tydlig beteshorisont.
- Årligt underhåll av stängsel.
- Riktade individ- och gruppanpassade gallrings- och röjningsåtgärder i form av frihuggning av träd med värdefull och mer ljuskrävande kryptogamflora, grova, vidkroniga träd, bärande träd, skulpturellt säregna träd och andra träd kvarstående från ett mer öppet landskap.
- Riktade åtgärder för upprätthållande av ljusluckor och gläntor.
- Nyetablering av gran avlägsnas.

- Död ved lämnas orörd där den står/faller.
- Riktade åtgärder längs den i området belägna öppna betesmarkens (5 E) alla sidor, med syfte om att erhålla djupa, flikiga bryn med storsvåxta solitärer och mindre grupper med välutvecklade individer i träd- och buskskiktet. Variation i art- och formrikedom samt avstånd ska eftersträvas.
- Hamling av träd i brynzonen kring den öppna betesmarken (5 E), med ett intervall på vart femte till åttonde år.
- Områdets innehåll av kulturhistoriska lämningar underhålls med traditionella material och metoder vid behov, samt hålls fria från skymmande och skadande vegetation.
- Markerade stigar hålls fria från hindrande vegetation.
- Vägen, som löper fram till den öppna betesmarken (5 E), får så långt möjligt utveckla ett heltäckande fältskikt. Längs vägen plockas äldre, grova träd och bärande träd och buskar fram och nya solitära individer får etableras och utvecklas. Igenväxningsvegetation i dess kantzoner avlägsnas.

Nyskapande åtgärder

- Andelen död ved i området kan ökas i samband med utförande av riktade gallrings- och röjningsåtgärder.
- Hamling av nya träd i brynzonen kring den öppna betesmarken (5 E).

Restaureringsåtgärder

- Kulturhistoriska lämningar åskådliggörs och restaureras med traditionella material och metoder.

Uppföljning

- Provytor för långsiktig uppföljning av förändringar i kärlväxtfloras artsammansättning och artinnehåll, fördelade på områdets olika vegetationstyper, ska läggas ut, samt provpunkter för långsiktig uppföljning av områdets kryptogamflora och vedlevande insektsfauna.
- Uppföljning av olika trädarters förekomst och utveckling.

2.2.4 Skötselområde 4. Utvecklingsmark.

Areal: ca 32,0 ha, varav delområde:

4 A, 4 B, 4 C, 4 D, 4 F, 4 H, 4 I, 4 K, 4 L och 4 M: ca 27,7 ha. Planterad gran (ca 5-35 år).

4 E och 4 G: ca 1,6 ha. Planterad gran (ca 45 år).

4 J: ca 2,8 ha. Planterad tall (ca 30 år).

Beskrivning

Delområde 4 A, 4 B, 4 C, 4 D, 4 F, 4 H, 4 I, 4 K, 4 L och 4 M är samtliga avverkningsytor på skogsmark, planterade med gran (ca 5- 35 år). Delområde 4 D är på äldre kartor benämnd Kohagen. I delområde 4 H står en äldre hamlingspräglad ask i anslutning till den odlade marken.

Delområde 4 E är planterad med gran (ca 45 år) på fd. åker- och slåttermark.

Delområde 4 G är planterad med gran (ca 45 år) på fd. åkermark. Delområdet är till stor del kringgärdat av vällagda stenmurar och på dess yta finns flera större odlingsrösen. Delområde 4 J är en avverkningsyta på skogsmark, planterad med tall (ca 30 år).

Övergripande mål

Delområde 4 A, 4 B, 4 C, 4 D, 4 J, 4 K, 4 L och 4 M ska utvecklas till Vildmarkspräglad skog med endast begränsade åtgärder i träd- och buskskikt (se skötselområde 1).

Delområde 4 E, 4 F, 4 H och 4 I ska utvecklas till Betad ekskog med vissa skötselåtgärder (se skötselområde 3).

Delområde 4 G ska utvecklas till Mångformig, artrik naturbetesmark, delområde 5 A (se skötselområde 5).

Restaurering

- Delområde 4 A, 4 B, 4 C, 4 K, 4 L och 4 M slutavverkas omgående för att ersättas med blandskog genom naturlig förnygring av omgivande lövskogsarter och tall.
- Delområde 4 E, 4 F, 4 H och 4 I slutavverkas omgående för att ersättas med ädellövskog genom naturlig förnygring av omgivande lövskogsarter och tall. Försiktig fällning kring den äldre hamlingspräglade asken i delområde 4 H.
- Delområde 4 D slutavverkas först vid 40 års ålder för att ersättas med blandskog genom naturlig förnygring av omgivande lövskogsarter och tall.
- Delområde 4 J gallras omgående. 80 % av tallen avverkas medan 20 % behålls som överståndare (ca 100 stammar/ha). Gallringsåtgärderna utförs med målsättning om att erhålla variation i avstånd och stamtäthet. Beståndet får utvecklas till en blandskog genom naturlig förnygring av omgivande lövskogsarter och tall.
- Delområde 4 G slutavverkas omgående för att utvecklas till en öppen naturbetesmark. Försiktig fällning för att undvika skador på odlingsrösen och omgivande stenmurar.
- För att underlätta självförnyringen av främst tall, men även olika lövträdsarter och om så är möjligt från brandskyddssynpunkt, kan naturvårdsbränning komma ifråga.
- Vid slutavverkningarna ska befintligt självförnygrat löv sparas.

Uppföljning

- Uppföljning av olika trädarters förekomst och utveckling.
- Uppföljning av olika arter kärlväxter, insekter, buskar och trädets etablering, förekomst och utveckling efter eventuell naturvårdsbränning.

2.2.5 Skötselområde 5. Mångformig, artrik naturbetesmark.

Areal: ca 23,9 ha, varav delområde:

5 A och 5 E: ca 3,5ha respektive 1,5 ha. Öppen naturbetesmark

5 B: ca 16,0 ha. Träd- och buskbärande naturbetesmark

5 C: ca 2,3 ha. Ekmark

5 D: ca 0,8 ha. Ek-hassellund

Beskrivning

Delområde 5 A belägen inom hagmarksområdet öster om Bökesjön. Dominerande vegetationstyper är rödvenäng, örtrik friskäng och tuvtåteläng med arter såsom darrgräs, svinrot, jungfrulin, blåsuga, gullviva och ängsvädd. Marken har lång obruten hävdkontinuitet. Under 1900- talets första hälft brukades ytorna som åkermark. Därefter övergick hävden till att enbart omfatta bete. Den längst i norr belägna öppna betesmarken är delad av ett djupt, stensatt dike. Inom den öppna marken finns ett flertal solitära eller gruppställda trädindivider, en del odlingsrösen, samt vällagda (delvis raserade) stenmurar.

Delområde 5 B omfattar dels holmar och större dungar inom hagmarksområdet, dels all strandnära mark längs Bökesjöns stränder. Träd- och buskrika partier inom hagmarksområdet har under senare tid utvecklats mer fritt utan riktade åtgärder, vilket resulterat i ett idag underutvecklat träd- och buskskikt där grova individer ofta står klämda i en alltför tät och likformig växtlighet. Av ett förmodligen tidigare omfattande lövtäktbruk, återstår en äldre grov hamlingspräglad ask. Träd- och buskarter som finns representerade inom hagmarken är ek, bok, avenbok, lönn, ask, lind, alm, asp, björk, hägg, tall, apel, säl, al, gran, nyponros, hassel, hagtorn, slånbär, en, olvon och björnbär. Längs sjöns stränder i väster och norr växer ett yngre trädskikt med främst glasbjörk och klipbal. Marken mellan landsvägen och sjön har ett förflutet som inägomark. Här växer spridda grova bokar, tallar, björkar samt några ekar. Buskskiktet är tätt med taniga individer. I norr en mer skogligt betonad del med framförallt bok och tall, samt en hel del gran.

Delområde 5 C har ett tätare trädskikt med enskiktad, relativt klen ek samt någon tall, björk och apel. I flera ekar klättrar murgröna. Buskskiktet är mycket glest med hassel, apel, hagtorn och slånbär. Delområdet innehåller insprängda små fornåkrar och flera större odlingsrösen, varav något är beläget mycket iögonfallande ovanför ett vackert brantparti

Delområde 5 D är belägen i sluttningen ner mot Bökesjön. Under senare tid har det ek- och hasseldominerade träd- och buskskiktet tätat och variationen i skiktningen försämrats. På den planare marken närmre sjön tillkommer en del asp, björk och al.

Delområde 5 E är ett stycke åkermark, belägen mellan hagmarksområdet vid Bökesjön och Tattån, som fortfarande brukas år 2004. Vid dess nordöstra kant står en äldre hamlingspräglad ask.

Övergripande mål

Delområde 5 A ska bevaras som ett representativt exempel på öppen naturbetesmark i blekinges mellanbygd, med väl hävdade gräsmarker samt de typiska växt- och djursamhällen som är karaktäristiska för denna livsmiljö.

Delområde 5 B ska utvecklas med målsättning om att erhålla en god växling mellan solbelysta ytor med storvuxna solitärer och slutnare partier med grupper av välutvecklade individer i träd- och buskskiktet. Variation i art- och formrikedom ska eftersträvas såväl i träd- busk- och fältskikt. Öppna kontaktzoner mellan vatten och land bör skapas i delar av området.

Delområde 5 C ska utvecklas till en ekhagmark där bildningen av grova, vidkroniga träd och sena successionsstadier av dessa stimuleras. Ett artrikt buskskikt med välutvecklade individer, gärna blommande arter, är ytterligare ett viktigt mål. Det torde även finnas goda förutsättningar att utveckla ett artrikt fältskikt.

Delområde 5 D ska utvecklas till en välutvecklad lund där en stomme utav storvuxen hassel ska ge huvudkaraktären under ett glesare krontak av ek. Under hasselns krontak ska en stor öppenhet med en rik vår- och försommarflora eftersträvas.

Delområde 5 E ska utvecklas till en öppen naturbetesmark med omgivande djupa, varierade och flikiga bryn (se skötselområde 3).

Målet för skötselområdet i dess helhet är även att återskapa, vårda och säkerställa kontinuiteten av strukturer som lövtuktade träd, äldre solitära individer och kulturhistoriska lämningar, samt åskådliggöra spår efter tidigare hävdformer och gränser mellan olika ägoslag. Betesdrift med nötboskap ska utgöra stommen i skötseln i delområde 5 A, 5 B, 5 C och 5 E som ska kompletteras med riktade skötselåtgärder i träd- och buskskiktet. Variation i betesintensiteten i delområde 5 B och 5 E är viktig för att dels erhålla mer välhävda ytor, dels ytor med ett mer högvuxet individrikt fältskikt. Inget eller ett mycket extensivt bete ska förekomma i delområde 5 D.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Utbredningen av öppen naturbetesmark är minst 4,8 ha.
- Utbredningen av träd- och buskbärande naturbetesmark är minst 14,0 ha.
- Utbredningen av ekhagmark är minst 2,2 ha.
- Utbredningen av ek-hassellund är minst 0,8 ha.
- Naturbetesmarken i framförallt delområde 5 A och 5 C har en sådan artsammansättning att en eller ett fåtal arter inte tillåts dominera på bekostnad av mer lågvuxna arter.
- Hävdgynnade arter (t ex svinrot, stagg, darrgräs, jungfrulin och gullviva) och flora knuten till lundens miljöer (t ex lungört, getrams, storrams och blåsippan) förekommer i livskraftiga bestånd.
- Minst 85 % av arealen öppen naturbetesmark i delområde 5 A är väl avbetad vid vegetationsperiodens slut.
- Igenväxningsvegetation inte förekommer annat än i mycket begränsad omfattning.
- Krontäckningen av träd och buskar i delområde 5 B är lägst 35 % och högst 50 %.
- Krontäckningen av träd och buskar i delområde 5 C är lägst 25 % och högst 40 %.
- Krontäckningen av träd och buskar i delområde 5 D är lägst 50 % och högst 70 %.
- Antalet regelbundet hamlade träd är minst 20 stycken.
- Det stensatta diket i delområde 5 A är väl hävdad och fritt från igenväxningsvegetation.
- Områdets innehåll av stenmurar, odlingsrösen, stigar och färdvägar är restaurerade och fria från igenväxningsvegetation.
- Områdets innehåll av fornäkrar och övriga strukturer efter äldre hävdformer är åskådliggjorda och fria från igenväxningsvegetation.
- Kulturhistoriskt präglad vegetation såsom äldre grova, vidkroniga träd, gamla fruktträd, välutvecklade bärande träd och buskar, och träd och buskar med vack-

ra växtformer är fria från skymmande och skadande vegetation, samt att återväxten är långsiktigt säkerställd genom att nya individer får utvecklas.

- Vägen som löper längs områdets sydöstra del omges av varierade flikiga bryn med vidkroniga solitärer och mindre grupper med välutvecklade individer i träd- och buskskiktet.
- Vattengenomströmningen i befintliga diken är god.

Engångsåtgärder

- Stängseluppsättning med övergångar. Kring tomtmarken Tattamåla 1:2 ska väljas en stängseltyp liknande det för området traditionella ”skiegåret”. Även för området i övrigt ska om möjligt ovanstående stängseltyp väljas.
- Avverkning av det yngre trädskiktet med björk och al längs Bökesjöns västra och norra stränder i delområde 5 B.
- Avverkning av igenväxningsvegetation längs befintliga diken.
- Riktade åtgärder i form av gallring i trädskiktet och röjningsgallring i underbeståndet med sikte på att bygga upp en stomme av huvudträd, välutvecklade buskträd och buskar i delområde 5 B.
- En engångsgallring bland ekarna i delområde 5 D. Röjningsgallring i underbeståndet med sikte på att bygga upp en stomme av hassel på 8-12 meters avstånd från varandra. Om buskarna är små ställs de på 3-5 meters avstånd som ett mellansteg. Som komplement till röjningsgallringen genomförs en underröjning, där enbart enstaka buskar eller sly sparas mellan med hasselbuskarna.

Löpande skötselåtgärder

- Delområde 5 A, 5 B, 5 C och 5 E ska hävdas genom naturvårdsinriktad betesdrift med nötboskap, varje år.
- I delområde 5 A och 5 C ska all vegetation vara väl avbetad vid vegetationsperiodens slut varje år. Kvarstående fröställningar får endast förekomma i begränsad omfattning vid betesperiodens slut och mindre smaklig vegetation ska vara tydligt betespåverkad. Förna får inte bildas annat än i liten omfattning.
- I delområde 5 B och 5 E ett mer extensivt betestryck där lövvegetationen emellertid ska ha en tydlig beteshorisont.
- I delområde 5 D inget eller endast ett extensivt betestryck med målsättning om att erhålla en rik vår- och försommarflora i en mosaik av öppenhet/ slutenhet såväl i horisontal- som vertikalled.
- Successiv utglesning av ek i delområde 5 C.
- Röjningsgallring i delområde 5 B och 5 D. Röjnings- och gallringsrester förs bort från skötselområdet.
- Årlig slyröjning och efterhållande av igenväxningsvegetation i hela området. Vid röjning av buskar och sly kan en del kvistar och ris läggas i högar i olika lägen för att multna ned.
- Hamling med ett intervall på vart femte till åttonde år.
- Kulturhistoriska lämningar bevaras och underhålls med traditionella material och metoder vid behov.

- Kulturhistoriskt präglad vegetation bevaras och vårdas enligt traditionella metoder vid behov, som förnygring av äldre bärande buskar. Skymmande och skadande vegetation plockas bort.
- Områdets kontinuitet och innehåll av äldre grova träd, hamlade träd, bärande träd och buskar ska tillgodoses genom att yngre individer får etableras och utvecklas.
- Vegetation, nedfallna grenar mm. som försämrar vattengenomströmningen i befintliga diken, rensas och röjs bort.
- Vägen som löper längs områdets sydöstra del, ska så långt möjligt ha ett heltäckande fältskikt. Längs vägen plockas äldre, grova träd och bärande träd och buskar fram och nya solitära individer får etableras och utvecklas. Igenväxningsvegetation i dess kantzoner avlägsnas.
- Årligt underhåll av stängsel.

Nyskapande åtgärder:

- Hamling av nya träd.

Restaureringsåtgärder:

- Kulturhistoriska lämningar som fornåkrar och den äldre färdvägen längs hagmarkens nordöstra del åskådliggörs, och raserade delar av odlingsrösen samt stenmurar restaureras med traditionella material och metoder.
- Gränsen för betesmark i områdets sydöstra del flyttas så den sammanfaller med den äldre gränsdragningen öster om vägen.

Uppföljning

- Provytor för långsiktig uppföljning av förändringar i kärlväxtfloras artsammansättning och artinnehåll, fördelade på områdets olika vegetationstyper, ska läggas ut.

2.2.6 Skötselområde 6. Våtmarker

Areal ca: 9,2 ha, varav delområde:

- 6 A: 0,8ha. 9080* *Lövsumpskogar av fennoskandisk typ* (Natura 2000), (2 st. objekt).
6 B: 1,1 ha. Klubbalkärr (2 st. objekt).
6 C: 0,3 ha. Klubbalkstrandskog (1 st. objekt).
6 D: 1,6 ha. Lövrisk myrmark (5 st. objekt).
6 E: 0,5 ha. Strandskog (2 st. objekt).
6 F: 0,7 ha. Sumpsnårskog av vide-ört-typ (2 st. objekt).
6 G: 2,9 ha. Strandkärr (1 st. objekt).
6 H: 0,9 ha. Öppet kärr (2 st. objekt).
6 I: 0,4 ha. Gungfly (2 st. objekt).

Beskrivning

Naturreseptatet innehåller ett flertal, mindre våtmarker av olika karaktärer, från näringsfattiga öppna eller björk/tallbevuxna fattigkärr till rikare klubbalkärr med bl. a. missne, skärmstarr, nattskatta och strandklo i kärlväxtfloran. Ett flertal av dessa har mer eller mindre påverkats av skogsbruk, då angränsande marker har avverkats och planterats med gran. De dikningsåtgärder som förekommit är från sent 1800-tal till början av

1900-talet. Strandkärren längs Tattån hävdades fram till början av 1900-talet. Idag breder pors, vide och bladvass alltmer ut sig. Kärlväxtfloran är relativt artrik med bl a kråklöver, kransmynta, fackelblomster, gul svärdsilja, spikblad, ältranunkel och strandranunkel. I övergångszonen mellan maden och fast mark finns mycket gamla individer av sälg och asp vilka hyser ovanliga svamparter.

Övergripande mål

Våtmarkernas hydrologi ska förbli opåverkad utifrån de förhållanden som rått sedan tidigt 1900-tal och naturliga, säsongsvisa vattenfluktuationer ska bevaras. Angränsande marker ska utgöras av för ståndorterna naturlig vegetation med ett stort innehåll av död ved och gamla träd. De öppna kärren samt strandkärren längs Tattån ska hållas fria från igenväxningsvegetation. Inga åtgärder för övrigt.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Utbredningen av *Lövsumpskogar av fennoskandisk typ* (9080*) är minst 0,7 ha.
- Utbredningen av klubbalkärr och klubbalkstrandskog är minst 1,3 ha.
- Utbredningen av lövrik myrmark är minst 1,5 ha.
- Utbredningen av öppna kärr och strandkärr är minst 3,8 ha.
- Krontäckningen av träd- och buskar i öppna kärr och strandkärr är högst 5 %.
- Strandzoner och angränsande marker utgörs av för ståndorterna naturlig vegetation.

Löpande skötselåtgärder

- Avlägsnande av igenväxningsvegetation som växer på de öppna kärren och på strandkärren. Maskinell slåtter kan komma ifråga.

Restaureringsåtgärder

- Avlägsnande av igenväxningsvegetation som växer på de öppna kärren och på strandkärren. Maskinell slåtter kan komma ifråga.

2.2.7 Skötselområde 7. Sjöar.

Areal: ca 20,2 ha, varav delområde:

7 A: ca 9,8 ha. Gullsjön

7 B: ca 8,1 ha. Bökesjön

7 C: ca 0,6 ha. Fröjdegylet

7 D: ca 2,1 ha. Tattån

7 E: ca 8,4 ha. Bråtasjön (angränsar till reservatet).

7 F: ca 188,8 ha. Treasjön (angränsar till reservatet).

Beskrivning

Gullsjön (7 A) är en oligotrof sjö, synbart skadad av försurning. På stenar och hällar i sjön finns en beläggning av onedbrutet organiskt material och försurningsvitmossa täcker stora delar av botten. Sjön är så gott som fisktom. Vattennivån är något sänkt i och med den fördjupning och rensning av sjöns utlopp som genomfördes förmodligen under 1800-talets senare del. I vatten- och strandvegetationen finns bl a näckros, säv, gäddnate, vatten/sydbladdra, flaskstarr, sjöfräken, löktåg, vattenklöver, pors, skvattram, vitag,

småsilesår, ängsull, dysäv och rundsilesår. Öster om sjön växer en vildmarkspräglad talldominerad blandskog och talrika lågor av gammal tall ligger på sjöns botten invid kanterna. Skogen väster om sjön har däremot avverkats och här växer yngre planterad gran.

Bökesjön (7 B) är en mesotrof sjö med en representativ flora där bl a vit och gul näckros, rosnate, hårslinga, sydbladdra, trådstarr, kråklöver, vattenklöver, vanlig igelknopp och flaskstarr ingår. Från dess nordöstra del leder ett djupt dike österut, grävt och stensatt troligen omkring sekelskiftet 1800 - 1900. Öster och söder om sjön utgörs omgivande markområde av naturbetesmark. I strandzonen längs sjöns västra och norra kanter växer ett yngre, likåldrigt trädskikt med glasbjörk samt en del klibbal.

Frjögdegylet (7 C) är en humusrik mindre göl med omgivande gungfly. Den dikades under 1800-talets senare del. Angränsande mark nyttjades förmodligen under en kortare tid för odling. Idag växer här äldre planterad gran samt en del tall.

Treasjön (7 F) är en relativt oligotrof sjö med ett siktdjup på ca 1,5 m. Sjön har ett starkt genomflöde av Tattån (7 D), en del av Årydsån- Hällarydsån, vilket nyttjats för drivande av kvarn och såg under flera hundra år. I Bråtasjön (7 E) finns dammussla och längs sjöns västra sida växer anmärkningsvärt rikligt med safsa. Sjöns strand- och vattenvegetation är relativt artrik med bl a näckros, gäddnate, säv, igelknopp, hårslinga, notblomster, vattenklöver, bunkestarr, kransmynta, grönstarr/ärtstarr, kabbleka, kärrsilja, ältranunkel, strandranunkel, bredkaveldun och fackelblomster. Sjösystemet är till viss del påverkat av kalkningsåtgärder uppströms. Omgivande marker utgörs av skogsmark, framförallt ädellövskog.

Övergripande mål

Sjöarnas hydrologi med säsongsvisa vattenfluktuationer ska bibehållas. Vattenkvalitet samt olika miljöer och funktioner i vattnet ska upprätthållas och utvecklas på ett sådant sätt att arter och organismer knutna till dessa, långsiktigt kan överleva i livskraftiga bestånd. Omgivande marker ska utgöras av för ståndorterna naturlig vegetation med ett stort innehåll av död ved och äldre träd, respektive naturbetesmark och öppna strandkärr.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Vattenkvaliteten i Bökesjön och sjösystemet Bråtasjön-Tattån-Treasjön avseende pH och färgtal bedöms som opåverkad eller måttligt påverkad enligt "Bedömningsgrunder för vattenkvalité-sötvatten".
- Naturliga vattenståndsfluktuationer förekommer under hela året.
- Bottenfaunan har en sådan artsammansättning att en naturlig dynamik inom den biologiska mångfalden medges.
- God vattengenomströmning genom sjösystemet Bråtasjön-Tattån-Treasjön.
- Angränsande marker utgörs av för ståndorterna naturlig vegetation respektive naturbetesmark.
- Lämningarna efter den flera hundra år gamla kvarnen och sågen är fria från skadande och skymmande vegetation.

Löpande skötselåtgärder

- Lämningarna efter den äldre kvarnen och sågen bevaras och underhålls med traditionella material och metoder vid behov, samt hålls fria från skymmande och skadande vegetation.
- Den smalare delen av Tattån hålls vid behov fri från vegetation som hindrar en god vattengenomströmning.

2.3 Jakt och fiske

Inga inskränkningar krävs i jakt- eller fiskerättigheterna. Jakträttsinnehavare bör under jakt informera allmänheten genom anslag uppsatt i anslutning till den i reservatet iordningställda parkeringsplatsen.

2.4 Friluftsliv och turism

Beskrivning

Naturreservatet är beläget i Blekinges mellanbygd i en trakt som på grund av sin vackra och värdefulla natur innehåller ett flertal naturreservat inom nära avstånd av varandra. De närmaste större tätorterna är Karlshamn (ca 15 km) och Bräkne- Hoby (ca 12 km). Naturreservatet är lätt tillgängligt för bilister och cyklister via landsväg nr. 631. Reservatets nordöstra del kan även lätt nås via den till kulturväg utsedda Törnerydsvägen, väg nr 635. Från landsvägen, omedelbart norr om Bökesjön, leder en mindre skogsväg österut fram till en iordningställd parkeringsplats med informationstavla. Härifrån utgår markerade stigar. Där de markerade stigarna passerar beteshävdad mark finns stängselövergångar och vid Tattåns utlopp i Treasjön finns en övergång som möjliggör förbindelse över ån. Här finns även en iordningställd rastplats med eldstad.

Övergripande mål

Målet med friluftslivet i naturreservatet Tattamåla- Halahult är dels att besökare ska få möjlighet att lära sig mer om områdets naturvärden kopplat till dess kulturhistoriska värden och markanvändningshistoria, dels att besökare ska få vandra i ett naturskönt och strövvänligt landskap.

Bevarandemål

- Inom reservatet ska det finnas minst en anlagd och väl underhållen parkeringsplats med plats för minst tre bilar.
- I anslutning till parkeringsplatsen ska det finnas en väl underhållen informations-skylt med beskrivning av reservatet.
- Det ska finnas minst ca 6,5 km väl underhållna markerade stigar inom naturreservatet.
- Utmed de markerade stigarna ska det finnas ett flertal mindre informationstavlor som beskriver speciella natur-/kulturobjekt, naturvårdsinriktad skötsel och visar på områdets natur-/kulturhistoriska utveckling.
- Vid Tattåns utlopp i Treasjön ska det finnas en rastplats med eldstad..
- Anordningar för friluftslivet ska utformas på ett sätt som minskar risken för förstörelse eller oönskat slitage på de natur- och kulturmiljövärden som finns i reservatet.

Istandsättningsåtgärder

- Namnskyltar för reservatet sätts upp dels utmed landsvägen nr 631, dels utmed landsvägen nr 635 (den sk. Törnerydsvägen).
- Hänvisningsskylt in till parkeringsplatsen sätts upp vid infarten från landsvägen nr 631.
- Parkeringsplats med plats för minst tre bilar iordningställs nordost om Bökesjön.
- Informationsskylt med beskrivning av reservatet sätts upp vid den iordningställda parkeringsplatsen.
- Skylt om privat väg/förbjuden infart uppsätts strax söder om den iordningställda parkeringsplatsen nordost om Bökesjön samt vid infarterna till gårdarna öster och väster om landsvägen i områdets södra del.
- Informationstavlor med information om bl a reservatets olika värden och historia sätts upp på lämpliga platser.
- Stigar som leder besökare runt i reservatet och till olika platser av speciellt intresse, iordningställs och markeras i terrängen.
- En rastplats med eldstad anordnas vid Tattåns utlopp i Treasjön.
- Stängselövergångar/genomgångar där markerade stigar passerar, iordningställs.
- Vid Tattåns utlopp till Treasjön anläggs en mindre övergång över ån.

Underhållsåtgärder

- Regelbunden översyn av parkeringsplats, informationsskyltar, stigmarkeringar, stängselövergångar/genomgångar och övergången vid Tattån.

Ansvarig

Reservatsförvaltaren.

2.5 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Engångsåtgärder, nyskapande åtgärder, restaureringsåtgärder

<i>Skötselåtgärd</i>	<i>När</i>	<i>Var</i>	<i>Vem</i>	<i>Prioritet</i>	<i>Finansiering</i>
Iordningställande av parkeringsplats med informationsskylt	År 2005	Nordost om Bökesjön	Förvaltaren	1	Staten
Uppsättande av skyltar om privat väg/ förbjuden infart	År 2005	Nordost om Bökesjön samt vid infarterna till gårdarna öster och väster om landsvägen i områdets södra del.	Förvaltaren	1	Staten
Iordningställande av informationstavlor om reservatets olika värden och historia	År 2005-2006	Längs markerade vandringsleder	Förvaltaren	1	Staten
Iordningställande av rastplats med eldstad	År 2005	Vid Tattåns utlopp i Treasjön	Förvaltaren	1	Staten

Ringbarkning/bankning av grova träd för att öka mängden död ved	År 2005-2006	Skötselområde 1, 3	Förvaltaren	3	Staten
Avverkning av all gran	År 2005-2006	Skötselområde 2, 3	Förvaltaren	2	Staten
Slutavverkning av planterad gran, samt eventuell naturvårdsbränning	Delområde 4 D år 2009, övriga delområden år 2005-2006	Delområde 4 A, 4 B, 4 C, 4 D, 4 E, 4 F, 4 G, 4 H, 4 I, 4 K, 4 L	Förvaltaren	2	Staten
Gallring av planterad tall	År 2005	Delområde 4 J	Förvaltaren	2	Staten
Avverkning av björk och al	År 2005	Delområde 5 B	Förvaltaren	2	Staten
Riktade gallrings- och röjningsåtgärder	År 2005-2006	Skötselområde 3, delområde 5 B, 5 D	Förvaltaren	1	Staten
Frihuggning och restaurering av kulturhistoriska lämningar, äldre stig/vägsystem och kulturhistoriskt präglad vegetation	År 2005-2006	Skötselområde 1, 2, 3, 5, 7	Förvaltaren	1	Staten
Hamling av nya träd	År 2005-2006	Skötselområde 3, 5	Förvaltaren	1	Staten
Avlägsnande av igenväxningsvegetation	År 2005-2006	Skötselområde 5, delområde 6 G, 6 H	Förvaltaren/brukaren	1	Staten
Avverkning av igenväxningsvegetation längs befintliga diken	År 2005-2006	Skötselområde 5	Förvaltaren/brukaren	1	Staten
Åtgärder för att erhålla föryngring av tall		Skötselområde 1	Förvaltaren	3 (nuläge) 1 (på sikt)	Staten
Stängseluppsättningar med övergångar/genomgångar	År 2005-2006	Skötselområde 2, 5	Förvaltaren	1	Staten
Förflyttning av gräns så den sammanfaller med äldre gränsdragning	År 2005	Skötselområde 5	Förvaltaren	1	Staten

Löpande åtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Vem	Prioritet	Finansiering
Avverkning, ringbarkning/bankning av äldre gran	Vart tredje-femte år	Skötselområde 1,	Förvaltaren	2	Staten
Avlägsnande av granföryngring	Vart tredje-femte år	Skötselområde 1, 2, 3	Förvaltaren	2	Staten
Frihuggning av tall, träd med ljuskrävande kryptogamflora, grova, vidkroniga träd och bärande träd	Vart tredje-femte år	Skötselområde 1, 2, 3, 5	Förvaltaren	1	Staten

Succesiv utglesning av ek	succesivt	Delområde 5 C	Förvaltaren	2	Staten
Riktade åtgärder för att utforma ett djupt bryn	Vart tredje år	Skötselområde 3	Förvaltaren	2	Staten
Röjningsgallring i lägre trädskikt och mellanskikt	Vart tredje år	Skötselområde 2, delområde 5 B, 5 D	Förvaltaren	2	Staten
Slyröjning i buskskikt	Delområde 2 vart tredje år, skötselområde 5 varje år	Skötselområde 2, 5	Förvaltaren	1	Staten
Hamling av träd	Vart femte-åttonde år	Skötselområde 3, 5	Förvaltaren	1	Staten
Frihuggning och underhåll av kulturhistoriska lämningar och kulturhistoriskt präglad vegetation	Årligen-vart tredje år	Skötselområde 1, 2, 3, 5, 7	Förvaltaren	1	Staten
Frihuggning och underhåll av markerade stigar och äldre stig/vägsystem	Årligen-vart tredje år	Skötselområde 1, 2, 3, 5	Förvaltaren	1	Staten
Frihuggning av grova ädellövträd längs landsvägen	Vart tredje-femte år	Skötselområde 1	Förvaltaren	2	Staten
Åtgärder för att erhålla för yngning av tall		Skötselområde 1	Förvaltaren	3 (nuläge) 1 (på sikt)	Staten
Betesdrift med nötboskap	Årligen	Skötselområde 3, 5	Brukaren	1	Staten
Rensning av diken	Årligen-vart tredje år	Skötselområde 5	Förvaltaren	1	Staten
Rensning av åfåra	Vid behov	Skötselområde 7	Förvaltaren	2	Staten
Avlägsnande av igenväxningsvegetation	Årligen-vart tredje år	Skötselområde 5, delområde 6 G, 6 H	Förvaltaren/brukaren	1	Staten
Underhåll av stängsel och stängselövergångar/genomgångar	Årligen	Skötselområde 3, 5	Förvaltaren	1	Staten

2.6 Förvaltning, tillsyn, dokumentation och uppföljning

Naturreseptatet förvaltas av Länsstyrelsen.

2.6.1 Årlig dokumentation av skötselåtgärder

Varje år ska den som praktiskt utför olika typer av skötsel i naturreseptatet föra anteckningar över genomförda skötselåtgärder och årligen avrapportera dessa till Länsstyrelsen. Den årliga dokumentationen ska innefatta:

- Datum för betespåsläpp och betesperiod i de olika betesfällorna.
- Antal betesdjur av olika kategorier och djurslag/raser som släppts.
- Förändringar i antal betesdjur och djurslag under betessäsongen, och datum för dessa.
- Eventuell hjälpslätter i betesmarker.

- Tidpunkt och tidsåtgång för gallrings- och röjningsåtgärder i naturbetesmarken.
- Tidpunkt och tidsåtgång för hamling.
- Tidpunkt och tidsåtgång för skötsel av kulturhistoriska lämningar och kulturhistoriskt präglad vegetation.
- Tidpunkt och tidsåtgång för eventuell slätter av Tattåns omgivande mader.
- Tidpunkt och tidsåtgång för skötsel av skogar.
- Tidpunkt och tidsåtgång för preciserade restaureringsåtgärder.
- Tidpunkt och tidsåtgång för underhåll av friluftsanordningar.
- Tidpunkt och tidsåtgång för renhållning.

Länsstyrelsen följer kontinuerligt upp skötselåtgärder tillsammans med de som genomför åtgärderna.

2.6.2 Tillsyn över föreskrifter

Länsstyrelsen ansvarar för tillsyn av föreskrifter. Uppdrag att ansvara för tillsynen kan lämnas till närboende.

2.6.3 Uppföljning av bevarandemål

I de delar av naturreservatet som ingår i Natura 2000 ska uppföljning ske i enlighet med vad som gäller för Natura 2000-områden.

Utläggning av provytor samt grunddokumentation av dessa, för uppföljning av kärlväxtfloras artsammansättning och artinnehåll i skötselområde 2, 3 och 5 ska genomföras under åren 2005-2007. Uppföljning bör ske minst vart femte år.

Utläggning av provpunkter samt grunddokumentation av dessa, för uppföljning av värdfull kryptogamflora ska genomföras under åren 2005-2007. Uppföljning bör ske vart femte år.

Utläggning av provpunkter samt grunddokumentation av dessa, för uppföljning av vedlevande insektsfauna ska genomföras under åren 2005-2007. Uppföljning bör ske vart femte år.

Uppföljning av olika trädarters förekomst och utveckling i skötselområde 1, 2, 3 och 4 ska utföras av Länsstyrelsen minst vart tionde år.

Uppföljning av olika arter kärlväxter, insekter, buskar och trädets etablering, förekomst och utveckling efter naturvårdsbränning bör ske årligen de första tio åren, därefter vart femte till vart tionde år.

2.6.4 Uppföljning av kostnader

Utförs årligen av Länsstyrelsen

2.7 Finansiering

Staten bekostar: Åtgärder enligt skötselplanen.